

มทที่ 1

มทหน้า

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาของไทยในทศวรรษที่ผ่านมา มีความก้าวหน้าอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการขยายตัวด้านปริมาณ การปรับปรุงการบริหาร และการส่งเสริมให้ประชาชน เห็นความสำคัญของการศึกษาทั้งในแง่คุณค่าทาง เศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคม อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการศึกษา เป็นระบบหนึ่งของสังคม เช่นเดียวกับระบบ เศรษฐกิจ ระบบการเมืองหรือระบบการปกครอง การเปลี่ยนแปลงของสังคมไม่ว่าจะเป็นส่วนใดหรือระบบใด ย่อมส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาคด้วย การกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาของไทยเท่าที่ผ่านมาในอดีต และที่กำลัง เป็นอยู่ในปัจจุบันจึงมักคำนึงถึงสภาพและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของสังคม เป็นหลัก คือ เป็นฝ่ายตอบสนองความต้องการของสังคม และในขณะเดียวกันก็พยายามปรับตัวเอง ให้สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายนำสังคมให้เปลี่ยนแปลง ดังนั้นการจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงประสบกับปัญหาความ ไม่สมดุลระหว่างความต้องการกับการตอบสนองที่จำกัด (ประมวล เสนาฤทธิ์, 2527: 114) อีกนัยหนึ่งความต้องการของกำลังแรงงาน เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของระบบ เศรษฐกิจที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วไปสู่การ เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เป็นผลทำให้มีความต้องการแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานผู้มีการศึกษาระดับกลางและระดับสูง ซึ่งความต้องการแรงงานและจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาน่าจะตอบสนองสอดคล้องกันพอดีแต่ในสภาพการณ์ปัจจุบันกลับกลายเป็นว่าผู้สำเร็จการศึกษามากเป็นจำนวนมากไม่สามารถหางานทำได้ เพราะการผลิตกำลังคนนั้นขาดแคลนในสาขาที่ตลาดแรงงานต้องการ ในขณะที่บางสาขามีผลิตเกินความต้องการ ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานซึ่งกำลังขยายตัวทวีความรุนแรงขึ้นโดยลำดับ (โสภณ เหลืองวิลาวัณย์, 2530: 2)

จากการสำรวจแรงงานที่วราชอาณาจักร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2528 พบว่า จำนวนทั้งหมดของผู้มีการศึกษาคั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในภาวะของ

การว่างงานมีจำนวน 120,000 คน จำนวนนี้เพิ่มขึ้นเป็น 411,200 คน ในปี พ.ศ. 2529 และในปี พ.ศ. 2530 ได้เพิ่มจำนวนขึ้นเป็น 734,000 คน ส่วนในปี พ.ศ. 2531 จำนวนการว่างงานของผู้มีการศึกษาในระดับนี้เพิ่มขึ้นเป็น 952,000 คน จากสถิติดังกล่าวเห็นได้ชัดว่าจำนวนผู้ว่างงานที่สำเร็จการศึกษาในระดับกลางและระดับสูงนับวันจะเพิ่มมากขึ้น และทวีความรุนแรงมากขึ้นโดยลำดับจนเป็นที่น่าวิตกว่าผู้ว่างงานกลุ่มนี้จะกลายเป็นปัญหาที่สำคัญหากยังมิได้รับการแก้ไข เพราะการว่างงานจะส่งผลให้เกิดความเสียหายทั้งต่อส่วนรวมและส่วนบุคคล ดังนั้นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงก็คือ จะจัดการศึกษาของชาติอย่างไรจึงจะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับและประเภทต่างๆ หางานทำได้ เนื่องจากการจัดการศึกษาของเรายังมีได้มีทำที่มุ่งสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานในสภาพความเป็นจริงของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง เท่าที่ผ่านมาการจัดการศึกษาแต่ละชั้นตอนไม่เบ็ดเสร็จในตัวเอง ผู้เรียนจะต้องศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปเรื่อยๆ และผู้เรียนระดับต่างๆ เมื่อเข้าไปอยู่ในระดับการศึกษา เมื่อจบแต่ละระดับแล้วไม่สามารถจะออกไปหางานทำหรือประกอบอาชีพด้วยตนเองได้ จึงต้องชลอการหางานทำโดยพยายามศึกษาต่อไปเรื่อยๆ จนในที่สุดจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับกลางและระดับสูงมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานคิดตามมา ยิ่งกว่านั้นภาพของการจัดการศึกษาที่ผ่านมาในอดีตมีเป้าหมายเพียงสอนผู้เรียนให้เป็นคนขององค์กร (Organization) หรือเป็นลูกจ้างขององค์กร โดยมุ่งสู่งานราชการและรับจ้างเอกชน ทำให้ทัศนคติของสังคมมุ่งเข้ารับการการศึกษาเพื่อความ เป็นชนชั้นทางเศรษฐกิจ และมีทัศนคติที่ดูถูกงานอาชีพประเภทใช้แรงงาน (เจดีย์ สุวรรณภักดี, 2530: 6) สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นทัศนคติที่ไม่เหมาะสมและส่งเสริมให้ปัญหาการว่างงานของผู้มีการศึกษาทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น การจัดการศึกษาในระบบของไทยที่ผ่านมาจึงไม่สอดคล้องกับการมีงานทำ แต่เป็นเพียงการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อสนองต่อความต้องการทางการศึกษาของประชาชนที่เพิ่มปริมาณขึ้นเท่านั้น โดยขาดความสนใจต่อการมีงานทำของผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว

ในบางประเทศหรือหลายประเทศซึ่งเผชิญกับสภาวะทรุดหนักทาง เศรษฐกิจ อัตราการว่างงานสูง และระบบการศึกษาขาดการค้ำเนื่องกับสภาพชีวิตจริงนั้น ได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการปฏิรูประบบการศึกษาให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างการจัดการศึกษากับการมีงานทำหรือสร้างงานโดยตรง โดยเน้นการส่งเสริมการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการสร้างงานด้วยตนเอง และวิธีการสร้างงานวิธีหนึ่งก็คือ "การประกอบอาชีพอิสระ" ทำให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ เป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจไม่น้อย กังจะดัง เกิดได้ง่ายจากระบบการศึกษาในประเทศที่เจริญแล้วหรือประเทศที่มีระบบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จะถือว่าระบบการศึกษามีความสัมพันธ์กับอาชีพอิสระ โดยมุ่งการฝึกทักษะวิชาชีพ เฉพาะอย่างให้แก่บุคคล เพื่อให้นำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ไปใช้ได้โดยแท้จริง โดยจัดเป็นทั้งการศึกษาอนุระบบในรูปของสถาบันหรือศูนย์ฝึกวิชาชีพ และการศึกษาในระบบ ในประเทศกลุ่มแอฟริกา คิวบา และสาธารณรัฐประชาชนจีน ระบบการศึกษาแบบทางการหรือที่เรียกว่าในระบบมีการปฏิรูปขึ้นใหม่ โดยเปลี่ยนระบบการศึกษาให้มีการ เรียนรู้ในประสบการณ์วิชาชีพมากขึ้น เด็กจะถูกกำหนดให้มีการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป โดยเน้นการฝึกหัดวิชาชีพแบบครบวงจร เป็นหัวใจสำคัญของหลักสูตร ฉะนั้นผู้ที่จบการศึกษาในกลุ่มประเทศเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตาม จะมีความรู้และทักษะเบื้องต้น (pre-vocational skill) เพียงพอต่อการประกอบอาชีพโดยตรง สามารถประกอบอาชีพอิสระถ้าไม่เรียนต่อ และทางอ้อมโดยมีประสบการณ์วิชาชีพเพียงพอสำหรับเรียนต่อสูงขึ้น (ศิริชัย ชินะสังกูร และ ศิระ เกษแก้ว, 2523: 60-63)

โดยทั่วไปการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเพื่อการมีงานทำโดยมุ่งเน้นการประกอบอาชีพอิสระ จะเริ่มในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นส่วนใหญ่แทบทุกประเทศคือหลังจากที่ได้เรียนรู้วิชาความรู้ขั้นพื้นฐานเบื้องต้นมาแล้ว (ทิพวรรณ บุญช่วย, 2527: 11) เนื่องจากผู้เรียนในวัยนี้จะมีจิตภาวะเพิ่มขึ้นในเรื่องต่างๆ สามารถควบคุมอารมณ์ มีความรับผิดชอบในการวางโครงการในอนาคตและสามารถพิจารณาตนเองและสิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริงยิ่งขึ้น นอกจากนั้นผู้เรียนในวัยนี้ยังเหมาะสมสำหรับการพัฒนาทักษะในการทำงาน ตลอดจนพัฒนาความสนใจในอาชีพที่เฉพาะเจาะจง (พรธรรม ทรัพย์ประภา, 2528: 114)

สำหรับประเทศไทยการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนระบบสังคม เนื่องจากการศึกษาในระดับนี้จะทำหน้าที่ผลิตกำลังคนในระดับกลางซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก แต่ในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันตลาดแรงงานไม่สามารถขยายตัวได้ทันกับการเพิ่มของอุปทานแรงงาน จึงเป็นเหตุให้ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่างๆ ต้องประสบกับปัญหาการว่างงาน ซึ่งการมัธยมศึกษาที่นับเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการว่างงานของผู้มีการศึกษาโดยตรง ในแต่ละปีผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะมีเป็นจำนวนมาก ผู้สำเร็จการศึกษาจำนวนไม่น้อยจะออกจากระบบการศึกษาโดยมิได้ศึกษาต่อเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัว ในขณะที่เดียวกันผู้สำเร็จการศึกษาที่มุ่งจะศึกษาต่อ

ในระดับสูงขึ้นไปก็มีจำนวนนับแสนคน ซึ่งสถาบันชั้นสูงหรือมหาวิทยาลัยในประเทศไม่สามารถจะรับนักเรียนเหล่านี้ได้ทั้งหมด เขาชนทั้งสองกลุ่มนี้จึงต้อง เข้าสู่ตลาดแรงงาน เพื่อหางานทำในสถานภาพต่างๆ กัน แต่เนื่องจากการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่ผ่านมาไม่ได้ฝึกฝนอบรมด้านวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน เพียงพอที่จะไปประกอบอาชีพได้ ประกอบกับการขยายตัวของตลาดแรงงานในประเทศเป็นไปอย่าง เชื่องช้าไม่สามารถรองรับแรงงาน เหล่านี้ได้เพียงพอ ทำให้ผู้ที่เรียนจบออกมาไม่สามารถหางานทำได้ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานติดตามมา (สุมาลี ปิทยานนท์, 2529: 36)

ด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระจึงนับว่ามีความจำ เป็นและควร เริ่มที่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากผู้ที่จบการศึกษาระดับนี้ เป็นแรงงานระดับกลางที่ประเทศต้องการมาก และนักเรียนที่อยู่ในระดับนี้ก็มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาทักษะในการทำงาน ตลอดจนพัฒนาความสนใจในอาชีพที่เฉพาะเจาะจง นอกจากนั้นข้อได้เปรียบของการจัดการศึกษา เพื่อการประกอบอาชีพอิสระในระดับนี้ก็คือ โรงเรียนมัธยมศึกษามีการกระจายอยู่ทั่วไปทั้งในระดับตำบลและอำเภอ โรงเรียนสามารถใช้ทรัพยากรและสถานประกอบการหรือแหล่งวิชาการในท้องถิ่นเพื่อการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพได้เป็นอย่างดี เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษารวมทั้งค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง สำหรับ เด็กที่จบการศึกษาส่วนหนึ่งจะสามารถศึกษาต่อขึ้นไปในสถาบันระดับสูงความความมุ่งมั่นหวัง และเด็กที่ไม่ประสงค์เรียนต่อก็สามารถออกไปประกอบอาชีพด้วยตนเองด้วยความเชื่อมั่นสูง เพราะได้มีประสบการณ์ตรงจากโรงเรียนอยู่แล้ว (กรมสามัญศึกษา 2531ก: 1)

ในปัจจุบันกรมสามัญศึกษาซึ่งรับผิดชอบในด้านการมัธยมศึกษาได้พยายามจัดการ เรียนการสอนที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในบางโรงเรียน ซึ่งบางโรงเรียนก็สามารถจัดการเรียนการสอนในด้านวิชาอาชีพนี้ได้ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ กล่าวคือนอกจากจะสอนภาคทฤษฎีและฝึกปฏิบัติในโรงเรียนแล้วยังสอนให้นักเรียนรู้จักการผลิตและสามารถจำหน่ายผลผลิตของนักเรียนด้วย แต่ถึงอย่างไรก็ตามการเรียนการสอนด้านวิชาอาชีพก็ยังประสบปัญหาและอุปสรรคบางประการจนทำให้การส่งเสริมในด้านนี้ไม่ประสบผลสำเร็จอย่างกว้างขวาง เท่าที่ควร เนื่องจากยังขาดทิศทางการที่ชัดเจนและเหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ที่ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการมัธยมศึกษาเร่งปรับปรุง

การเรียนการสอนตลอดจนแนะแนวอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ เห็นโอกาสของการประกอบอาชีพอิสระ รวมทั้งสามารถใช้ความรู้ที่เรียนไปประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี (กรมสามัญศึกษา 2531ก : 4)

จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การวิจัยครั้งนี้จึง เป็นการศึกษาหาแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจะศึกษาจากความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและงานอาชีพอิสระ ในปัจจุบัน ประกอบด้วยกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มผู้ประกอบการ เนื่องจากกลุ่มผู้บริหาร เป็นกลุ่มที่มีภาระหน้าที่อยู่กับปัญหาด้านการบริหารการศึกษาโดยตรง ซึ่งความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารจะเป็นตัวกระตุ้นและเราให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการประกอบอาชีพของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ส่วนกลุ่มนักวิชาการ เป็นกลุ่มที่มีความคิดเห็นอิสระและมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะทำให้สิ่งที่ศึกษาวิจัยได้รายละเอียดในแง่ที่เป็นวิชาการและได้แนวโน้มที่เป็นไปได้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มผู้บริหารได้รับรู้ข้อมูลใหม่ที่ทันสมัยทำให้สามารถตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใดได้รวดเร็วขึ้น ขณะเดียวกันกลุ่มผู้ประกอบการก็มีบทบาทในฐานะผู้ช่วยในการจัดการศึกษาด้านอาชีพที่สำคัญยิ่ง เนื่องจากมีความคิดรวบยอด (concept) ที่ชัดเจนว่า ควรจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไรจึงจะกระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระที่แท้จริง ดังนั้นการศึกษาความคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวข้างต้นจะทำให้พบแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษาที่สามารถส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปพิจารณาเพื่อวางแผนการจัดการศึกษาในระดับนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระตามความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ โดยศึกษาจากความคิดเห็นรวมของบุคคล 3 กลุ่มที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ได้แก่ ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ

2. ความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในงานวิจัยนี้เป็น เรื่อง เกี่ยวกับ

2.1 ความคิดเห็น เกี่ยวกับความหมาย ความพร้อม และประเภทอาชีพอิสระ ที่ควรส่งเสริมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1.1 ความหมายของอาชีพอิสระ ครอบคลุมข้อความคิด เกี่ยวกับรูปแบบอาชีพ บทบาทของผู้ประกอบการ และขนาดของกิจการ

2.1.2 ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ เป็นการศึกษาถึงความพร้อมในด้านวุฒิภาวะของผู้เรียน ทรัพยากรในการจัดการศึกษา บุคลากร ความเห็นชอบและการสนับสนุนของผู้ปกครอง และความเหมาะสมในด้านระยะเวลาเรียน

2.1.3 ประเภทอาชีพอิสระที่ควรส่งเสริมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 ความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวคิดในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในด้านต่อไปนี้

2.2.1 เป้าหมายในการจัดการศึกษา

2.2.2 การบริหาร เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารระดับกระทรวง และการบริหารระดับสถานศึกษา

2.2.3 หลักสูตร เป็นการศึกษา เกี่ยวกับหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาวิชาในหลักสูตร

2.2.4 การเรียนการสอน เป็นการศึกษา เกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย ลักษณะการเรียนการสอนวิชาสามัญ และลักษณะการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

2.2.5 การแนะแนวอาชีพอิสระ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการแนะแนวอาชีพอิสระ บุคลากรแนะแนว และเนื้อหาสาระในการแนะแนว

2.3 ความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางหรือมาตรการในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในด้านต่อไปนี้

2.3.1 แนวทางหรือมาตรการ เกี่ยวกับการ เป้าหมายในการจัดการศึกษา
เป็นการศึกษา เกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุน เป้าหมายในการจัดการศึกษาในระดับกระทรวง
และการส่งเสริมและสนับสนุน เป้าหมายในการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา

2.3.2 แนวทางหรือมาตรการ เกี่ยวกับการบริหาร เป็นการศึกษา
เกี่ยวกับแนวทางการบริหารในระดับกระทรวง และแนวทางการบริหารระดับสถานศึกษา

2.3.3 แนวทางหรือมาตรการ เกี่ยวกับการหลักสูตร เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ
การจัดหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร

2.3.4 แนวทางหรือมาตรการ เกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการศึกษา
เกี่ยวกับด้านเวลาเรียน ด้านผู้สอน และการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

2.3.5 แนวทางหรือมาตรการ เกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพอิสระ
เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการประสานงาน ระบบบุคลากรแนะแนว และการติดตามผล

วิธีดำเนินการวิจัย

ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่มคือ ผู้บริหาร นักวิชาการ
และผู้ประกอบการ เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหาร ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะอธิบดี รองอธิบดี
ผู้อำนวยการกอง หรือเทียบเท่า ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้รับการแต่งตั้งให้รับผิดชอบ
กรรมการอำนวยการพัฒนาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อประกอบอาชีพอิสระ
มีจำนวนทั้งสิ้น 17 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักวิชาการ แยกเป็น 2 กลุ่มคือ

2.1 กลุ่มผู้นำทางวิชาการศึกษา ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะคณบดี หัวหน้าคณะวิชา คณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์/และคณะครุศาสตร์ อุดสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ได้จำนวนทั้งสิ้น 14 คน

2.2 กลุ่มนักวิชาการที่มีผลงานทางด้านการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังกล่าว โดยวิธีเลือกแบบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Purposive Sampling) โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติดังนี้

- ก. เป็นนักวิชาการที่ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ หรือ
- ข. เป็นนักวิชาการที่เขียนบทความเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

จากเกณฑ์การพิจารณาข้างต้น ผู้วิจัยเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ข้อ ก-ข จำนวน 3 คน (ดูรายชื่อในภาคผนวก ก หน้า 169) ให้เป็นผู้เสนอรายชื่อผู้ให้ข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งควรได้รับการเลือกสรรให้เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามเกณฑ์การคัดเลือกดังกล่าว แล้วนำรายชื่อที่ได้รับการเสนอชื่อมาจัดเรียงลำดับจากผู้ได้รับการเสนอชื่อด้วยความถี่จากมากไปหาน้อยตามลำดับ ปรากฏว่าได้จำนวนทั้งสิ้น 12 คน (ดูรายชื่อในภาคผนวก ก หน้า 169)

รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ เป็นนักวิชาการ 26 คน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ประกอบการ มีจำนวนทั้งสิ้น 17 คน (ดูรายชื่อในภาคผนวก ก หน้า 171) โดยคัดเลือกจากเกณฑ์ดังนี้

- 3.1 เป็นผู้ประกอบการที่ได้รับเชิญให้เป็นคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่ออาชีพ (กรอ.พอ.) มีจำนวน 2 คน
- 3.2 เป็นผู้ประกอบการที่ได้รับเชิญให้เป็นคณะอนุกรรมการในคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่ออาชีพ (กรอ.พอ.อาชีพอิสระ) มีจำนวน 3 คน
- 3.3 เป็นผู้ประกอบการที่ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรบรรยายพิเศษในโครงการพัฒนาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อประกอบอาชีพอิสระ มีจำนวน 12 คน

รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำนวน 3 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับนักวิชาการ และ ชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้ประกอบการ โดยมีขั้นตอนและวิธีการสร้างดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร คำว่า บทความ รายงานการประชุมสัมมนา ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากับการประกอบอาชีพอิสระ การศึกษากับการมีงานทำ การศึกษาเพื่ออาชีพในระดับมัธยมศึกษา ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญอย่างไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อนำมา กำหนดกรอบ (frame) ในการวิจัย

2. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1. มาสร้างแบบสัมภาษณ์ลักษณะ เป็นคำถามปลายเปิด ประกอบด้วย

2.1 ความคิด เห็น เกี่ยวกับความหมาย ความพร้อม และประเภทอาชีพอิสระที่ควรส่งเสริมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 ความคิด เห็น เกี่ยวกับแนวคิดในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในด้าน เป้าหมายในการจัดการศึกษา การบริหาร หลักสูตร การเรียนการสอน และการแนะแนวอาชีพอิสระ

2.3. ความคิด เห็น เกี่ยวกับแนวทางหรือมาตรการในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ในด้าน เป้าหมายในการจัดการศึกษา การบริหาร หลักสูตร การเรียนการสอน และการแนะแนวอาชีพอิสระ

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ตามแนวแบบสัมภาษณ์ดังกล่าว โดยสัมภาษณ์ผู้บริหาร นักวิชาการและผู้ประกอบการที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มละ 5 คน (ดูรายชื่อในภาคผนวก ก หน้า 173) เพื่อรวบรวมเนื้อหาข้อมูลสำหรับ เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งการสัมภาษณ์ในขั้นตอนนี้ จะเป็นลักษณะการศึกษานำร่อง (Pilot Study)

3. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากคำตอบในแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดในข้อ 2 นำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ชุด ตามประเภทของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามแต่ละชุดแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมาย ความพร้อม และประเภทอาชีพ อาชีพอิสระที่ควรส่งเสริมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วน ประเมินค่า

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในด้านเป้าหมายในการจัดการศึกษา การบริหาร หลักสูตร การเรียนการสอน การแนะแนวอาชีพอิสระ ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วน ประเมินค่า

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางหรือมาตรการในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในด้านเป้าหมายในการจัดการศึกษา การบริหาร หลักสูตร การเรียนการสอน การแนะแนวอาชีพอิสระ ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วน ประเมินค่า

ลักษณะของคำถามในแบบสอบถามทั้ง 3 ชุดจะแตกต่างกัน เฉพาะในตอนที่ 1 ส่วนตอนที่ 2 ตอนที่ 3 และตอนที่ 4 จะเหมือนกัน

4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความตรงของเนื้อหา ความครอบคลุมและความเหมาะสมของคำถาม อนึ่ง เพื่อเป็นการตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มขั้นตอนในการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการที่มีลักษณะคล้ายคลึงและใกล้เคียงกับกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มละ 5 คน รวม 15 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าความสอดคล้องภายในแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม $\alpha = 0.91$ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาคือไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ยื่นคำร้องต่อบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอให้ออกหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยจะทำการ เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การบริการทางไปรษณีย์

ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งได้แจกและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1 เดือน 23 วัน คือตั้งแต่วันที่ 18 มิถุนายน 2533 ถึงวันที่ 10 สิงหาคม 2533

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติ โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (X) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการวิเคราะห์รวมไม่แยกกลุ่ม แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อ ความเข้าใจแนวทางหรือความรู้ลึกของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ หมายถึง การดำเนินงานให้บริการการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถที่จะประกอบอาชีพอิสระได้ การดำเนินงานให้บริการการศึกษาที่จะส่งผลตามจุดมุ่งหมายในนี้หมายถึง เป้าหมายในการจัดการศึกษา การบริหาร หลักสูตร การเรียนการสอน และการแนะแนวอาชีพอิสระ

แนวทางหรือมาตรการในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ หมายถึง วิธีการที่จะส่งผลให้การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในด้านเป้าหมายในการจัดการศึกษา การบริหาร หลักสูตร การเรียนการสอน และการแนะแนวอาชีพอิสระ เกิดผลในทางปฏิบัติ

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง การศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารการศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ระดับอธิบดี รองอธิบดี ผู้อำนวยการกอง หรือเทียบเท่าที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการอำนวยการพัฒนาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อประกอบอาชีพอิสระ

นักวิชาการ หมายถึง ผู้นำทางวิชาการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ คณบดี หัวหน้าคณะวิชา คณะครุศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

และวิทยาศาสตร์ และนักวิชาการที่มีผลงานทางด้านการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่เป็นเจ้าของธุรกิจหรือเป็นหุ้นส่วนในธุรกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือนัยหนึ่ง บุคคลที่ประกอบอาชีพหารายได้เอง โดยไม่มีนายจ้างหรือไม่อยู่ในฐานะลูกจ้าง และได้รับเชิญให้เป็นคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่ออาชีพ (กรอ.พอ.) หรือคณะอนุกรรมการในคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่ออาชีพ (กรอ.พอ.อาชีพอิสระ) หรือวิทยาการบรรยายพิเศษในโครงการพัฒนาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อประกอบอาชีพอิสระ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารการมัธยมศึกษาใช้ประกอบการวางแผนการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. เป็นประโยชน์คือหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการมัธยมศึกษาที่จะใช้ข้อมูลนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. เป็นประโยชน์และแนวทางในการศึกษาริวิจัยสำหรับผู้สนใจในเรื่องนี้ต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย